

İhlâs, âhiret saadetine de vesilesidir

Gayenur Hanım: “Bir amel, âhirette bana fayda sağlasın düşüncesiyle yapılırsa, ihlâsa aykırı olur mu? Bu düşünceyle yapılan amel âhirette bir fayda sağlar mı?”

“İhlâs, yapılan ibâdetin yalnız emredildiği için yapılmasıdır. Eğer başka bir hikmet ve bir fâide ibâdete illet gösterilse, o ibâdet bâtıldır. Fâideler, hikmetler yalnız müreccih olabilirler; illet olamazlar.”¹

Risâle-i Nûr’da ihlâs böyle tanımlanır ve Cenâb-ı Hakkın rızâsının ancak ihlâs ile kazanılacağı² beyan edilir. Demek, ibâdet yalnız emredildiği için yapılmalıdır. Başka bir hikmet ve fayda ibâdetimize “ana sebep” olmamalıdır.

Yalnız; hikmet ve faydaların ibâdetimize “müreccih”, yani tercih sebebi olmasında bir zarar söz konusu olmaz. Öyleyse ana sebep saymamak kaydıyla ibâdetimizin âhirette fayda sağlamasını isteyebiliriz. Âhiret yurdu tevhid dâiresi olduğundan, âhiret saadetine düşünerek gayrete gelip ibâdet yapmakta bir sakınca yoktur. Bunda ihlâsa aykırılık aramaya gerek de yoktur.

Fakat, âhiret saadeti ibâdetimize ana sebep olur ve Allah rızâsını kazanma niyetinin önüne geçerse, bundan ihlâsımız elbette yara alır. Çünkü biz her şeyden önce Allah’ın kuluyuz, Allah’ın rızâsını kazanmakla mükellefiz. Üstad Bedüzzaman Hazretlerinin ifâdesiyle Kur’ân’dan ders alan bir Mü’min, tam bir kuldur. Fakat en büyük mahlûkâta bile boyun eğmeyen ve Cennet gibi en büyük bir menfaati bile ibâdetine gâye kabul etmeyen izzet ve onur sahibi bir kuldur.³

Kur’ân-ı Kerîm, “Ey insanlar! Rabbinize ibâdet ediniz!” emriyle insanları ibâdete dâvet ediyor. Bu çağrıya hâl diliyle, “Ne için ibâdet yapalım?” diye sorulan soruyu, yine Kur’ân-ı Kerîm: “Çünkü sizi yaratan Rabbinizdir” diye cevaplandırıyor.⁴ Böylece bizzat Kur’ân, Rabbinizin bizi yaratmış olmasını Rabbinize ibâdet yapmamız için yeterli sebep sayıyor. Âyetin sonundaki, “Böylece takvâya erişmeniz mümkün olur” cümlesi ise, ibâdetimize bir gâye çiziyor. Bu âyete göre ibâdetimizin gâyesi, Cennete

ulaşmak veya âhiretteki tükenmez nimetlere ulaşmak değil; takvâya erişmektir.

Anlaşıyor ki, ibâdetimizin gâyesi takvâya erişmektir, Allah korkusuna ulaşmaktır, Allah'a yakın olmayı başarmaktır, Allah için yaşamaya muvaffak olmaktır, Allah için olmayan duruşlardan ve hallerden uzak durmaktır, yalnız Allah'ın sevgisini ve yalnız Allah'ın korkusunu kalbimize yerleştirmektir.

Nitekim bir musîbete uğradığımızda söylememiz sünnet olan "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn"⁵ (Biz Allah için varız ve Allah'a döneceğiz) âyeti de bize ne için yaşıyor olduğumuzun resmini net biçimde çizer. Allah için yaşayan, elbet yalnız Allah için ibâdet yapar.

Bu âyetin tefsîrini yapan Üstad Bedüzzaman Hazretleri, âyette "takvâ"nın ibâdete yeterli bir hedef olarak gösterilmesi üzerinde önemle durur. Bedüzzaman'a göre, âyetten anlıyoruz ki, ibâdet ancak ihlâs ile ibâdettir. İbâdet, başka bir şeye (Meselâ dünyaya olmadığı gibi, Cennete ve âhiret saadetine dahî) vesîle olması gayesiyle yapılmaz. İbâdet vesîle değil; varılacak gâyedir. İbâdet maksûd-u bizzattır, yani yaratılışımızın ulaşmamız gereken tek maksadıdır. İbâdeti, kendisiyle bir şeye ulaşmak niyetiyle yapmıyoruz. İbâdeti sevap kazanmak ve azaptan sakınmak için yapmıyoruz. İbâdeti, yaratılışımızın bir gâyesi olduğu için yapıyoruz, ulaşmamız gereken bir maksat olduğu için yapıyoruz.⁶ İbâdeti yaptığımız zaman, yaratılış maksadımıza ulaştığımız için içimizde bir huzur ve hafiflik hissetmemiz bundandır.

Çünkü biz, Cennete ulaşmak veya âhirette mutlu olmak için değil; ibâdet edelim diye yaratılmışız! Bu gâyemizi, şu âyet de çok net açıklar: "Ben cinleri ve insanları Bana ibâdet etsinler diye yarattım."⁷

Dünya kaygısı ve dünyevî bir karşılık beklentisi ibadette ve kullukta ihlâsa zarar verir. Çünkü dünya imtihan yeridir ve insan dünyada Allah'a, ahiret gününe ve sair iman esaslarına inanmakla ve iman esaslarını yaşayarak kavramakla yükümlüdür.

Amel ve ibadetlerinde insan ahirette fayda sağlamasını nazara alabilir, Cennete gireceğini düşünebilir, Cehennemden kurtulacağını umabilir, mahşerde şefaate ereceğini ümid edebilir, Allah'tan af ve mağfiret talep edebilir. Bunlarda hiçbir sakınca yoktur. Bunların hepsini bir anda, bir duâda, bir namazda, bir oturuşta isteyebilir. Çünkü bu alanların hepsi gaybî iman alanlarıdır. Fakat kulun, "Namazımı kıldım; artık Cennete girmeyi hak ettim" demesi doğru olmaz. "Namazımın karşılığında bana cennetini ver!" demesi de doğru olmaz. Bunlar ihlâsa zarar verir. Fakat namazını Allah rızası için kılar; ardından Allah'a el açar ve gerek dünya için, gerek ahiret için ne ihtiyacı varsa ister.

Nitekim Üstad Bedüzzaman Hazretleri ibadetin, gelecek mükâfatların bir ön adımı değil; geçmiş nimetlerin bir neticesi olduğunu bildiriyor. Öyle ki, biz ücretimizi önceden almışız. Öyleyse bugün, bundan önce aldığımız ücreti hak etmek için, hizmetle ve ibadetle mükellefiz.

Bundan önce aldığımız ücretleri Bedüzzaman şöyle sıralar:

1-Mutlak şer olan yokluktan, mutlak hayır olan varlık alanına çıkışımız başlı başına bir peşin ücrettir.

2-Bize iştihali bir mide veren Cenâb-ı Hakk'ın, Rezzak ismiyle dünyayı bir nimet sofrası biçiminde donatması ve bütün nimetleri önümüze dizmesi ikinci bir büyük peşin ücrettir.

3-Sonra Cenâb-ı Hakkın, bize gayet duygulu ve duyarlı bir hayat vermiş olması ve hayat midesinin göz, kulak, dil, burun ve akıl gibi duygu ellerinin önüne de dünya kadar geniş bir istifade sahası açması bir başka büyük peşin ücrettir.

4-Sonra Cenâb-ı Hakkın, manevî birçok rızık ve nimet isteyen insanlığı bize vermesi ve insanlığın önüne de varlıkların dış ve iç yüzlerini anlamaya kabiliyetli aklın eli yetişecek derecede mülk âleminden melekût âlemine kadar geniş bir nimet ve istifade sahası açması bir başka yüksek peşin ücrettir.

5-Sonra Cenâb-ı Hakkın, hadsiz nimetleri isteyip, hadsiz rahmet meyveleriyle beslenen ve "insaniyet-i kübrâ" olan İslâmiyet'i ve imanı bize göndermesi ve bizi Müslüman kılması, böylece dünya ve âhiret dairesi ile birlikte Allah'ın isimlerini ve mukaddes sıfatlarını da içine alan geniş bir nimet, saadet ve lezzet sofrası bize açmış olması bir diğer yüksek peşin ücrettir.

6-Sonra Cenâb-ı Hakkın, imanın bir nûru olan muhabbeti bize vererek, kalbimizin önüne sonsuz bir nimet, saadet ve lezzet sahası açmış olması bir başka yüksek peşin ücrettir.

Demek Cenâb-ı Hak bize; 1-hayatı vermekle bizi küçüklükten bir nevî büyüklüğe, 2-insanlığı vermekle hakîkî büyüklüğe, 3-İslâmiyet'i vermekle ulvî ve nûrânî bir büyüklüğe ve kapsama, 4-Mârifeti ve muhabbeti (Allah'ı bilmeyi ve sevmeyi) vermekle de çok geniş ve her şeyi kuşatan bir nûra bizi çıkarmıştır.

Bütün bu nimetler, peşin ve yüksek birer ücret olarak önümüzde durmaktadır. Öyle ise, biz ücretimizi almışız! Bu değeri yüksek ücretlere karşılık, yalnız "ibâdet" gibi lezzetli, onurlu, nîmetli, rahatlı ve gâyet hafif bir hizmetle mükellef tutulmuşuz!

Buna da tembellik göstermemiz bizi şüphesiz boşlukta bırakmaktadır!

Biz bu niyetlerle, Allah'ın tevfik ve hidayetiyle, inayet ve yardımıyla, sırf Allah rızası için, sırf Allah'ın emrine itaat etmek niyetiyle ibadetimizi yaparız. Ebedî âhîret yurdunda ise Cenâb-ı Hakk'ın Cennetini, rahmetini ve mağfiretini ibadetimizin karşılığı olarak değil, Cenâb-ı Hakk'ın fazlından, lütfundan ve merhametinden bekleriz ve umarız.

Dünyada ibadet yapmamız ne kadar kulluğumuzun bir gereği ise, âhîretteâ€“ibadetimizin karşılığı olarak olmasa da—Cenâb-ı Hakk'ın fazlından ve rahmetinden merhamet ummamız ve Cenneti vermesini beklememiz de bir o kadar kulluğumuzun gereğidir. Kula istemek, O'na vermek yakışır!

Dipnotlar:

- 1- İşârâtü'l-İ'câz, s. 142
- 2- Lem'alar, s. 156
- 3- Sözler, s. 122
- 4- Bakara Sûresi: 21
- 5- Bakara Sûresi: 156
- 6- İşârâtü'l-İ'câz, s.154
- 7- Zâriyât Sûresi: 56